

A painting of an elderly woman with dark hair, wearing a dark coat and a red scarf, holding a young child with light hair. The child is wearing a patterned dress and red socks. The scene is set in a room with a wooden bench or table.

**Vyučování v křesťanském učení
pro malé děti**

- Jan Kalvín -

**Vyučování v křesťanském
učení pro malé děti,
sepsané ve Štrasburku
v letech 1538-1539**

Jan Kalvín

2022

©Jan Prorok

**REFORMOVANÁ
KNIHOVNA**

První část¹

Učitel: Mé dítě, jsi křesťanem i ve skutečnosti tak, jako jsi jím nazýván?

Dítě: Ano, můj otče.

Učitel: Jak to víš?

Dítě: Protože jsem pokřtěný ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

Učitel: Jakou víru a jaké poznání Otce, Syna a Ducha Svatého máš?

Dítě: Ty, které pro nás značí ústřední články našeho náboženství, které my všichni jednotlivě vyznáváme.

Učitel: Co je tímto vyznáním?

Dítě: Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele... atd.

Učitel: Na kolik částí se tyto články dělí?

Dítě: Na tři.

Učitel: O čem je první část?²

Dítě: O Bohu Otci.

Učitel: Druhá?

Dítě: O Bohu Synu.

Učitel: Třetí?

¹ Pozn. př.: Podle překladu J. S. Garvera.

² Pozn. př.: Doslova „Co je první část?“

Dítě: O Bohu Duchu Svatém.

Učitel: Odříkej první část.

Dítě: Věřím v Boha, Otce Všemohoucího, Stvořitele nebe i země.

Učitel: Co těmito slovy vyznáváš?

Dítě: Že Bůh je svrchovaným a věčným Bohem, který stvořil všechny věci, a že Jeho moc a Jeho konání jsou všudypřítomné.

Učitel: Ale jaké dobrodiní přijímáš z této víry, kterou máš v Boha?

Dítě: Tato víra mě učí, že musím nacházet veškerou útěchu a potěchu jedině v Bohu, že musím skládat svou naději jedině v Něj, že musím veškeré stvoření, které stvořil a dal člověku, užívat s díkůvzdáním a střídmostí.

Učitel: Kéž ti Pán dá milost, abys toho dosahoval a vždycky pečlivě dbal, abys v tom rostl. Teď odříkej další část křesťanského vyznání.

Dítě: I v Ježíše Krista, Syna Jeho jediného, Pána našeho, jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie panny, trpěl pod Pontským Pilátem, byl ukřižován, zemřel a byl pohřben; sestoupil do pekel. Třetího dne vstal z mrtvých a vystoupil na nebesa, kde sedí po pravici Boha, Otce Všemohoucího. Odtamtud přijde soudit živé i mrtvé.

Učitel: Co vyznáváš zde?

Dítě: To, že náš Pán Ježíš Kristus je skutečně Bohem a skutečně člověkem, že svou smrtí mě zachraňuje od věčného zatracení a že svým vzkříšením a vystoupením do

nebes mě ujišťuje o věčném životě. Navíc, Jeho vůlí je, že mne touží obnovit tím, že mi vrátí mé tělo, a až přijde čas, aby soudil živé a mrtvé, touží mi udělit plné a úplné štěstí.

Učitel: Co to pro tebe ale znamená do té doby?

Dítě: Pomýšlím na onen radostný odpočinek, který budu zakoušet s Kristem, a očekávám den, kdy přijde.

Učitel: Jaké plody se v tobě budou rodit skrze tuto víru?

Dítě: Plody toho, že musím vždycky uvažovat o hříchu s děsem, že před ním musím utíkat, že si musím nárokovat a vydobývat věčný život jedine skrze smrt a vzkříšení Pána Ježíše Krista a že se Mu musím plně vydávat jako někdo, kdo patří Tomu, který je Král a Nebeský Princ.

Učitel: Co je třetí částí tohoto křesťanského vyznání?

Dítě: Věřím v Ducha Svatého, svatou Církev obecnou,³ svatých společenství, hříchů odpuštění, těla z mrtvých vzkříšení a život věčný. Amen.

Učitel: Co vyznáváš těmito slovy?

Dítě: Že Duch Svatý je Ten, kterým jsme obnovováni⁴ a začlenění do církve, v níž získáváme odpuštění hříchů⁵

³ Pozn. př.: Doslova „svatou katolickou církev“.

⁴ Pozn. př.: Či „znovuzrození“; pro Kalvína je obnova/znovuzrození jednorázovým skutkem (dějícím se při křtu, viz níže) i celoživotním procesem; viz jeho *Vyučování ve víře (1537)*, čl. 18.

⁵ Pozn. př.: Pro Kalvína je učení o odpuštění hříchů skutečně „podtématem“ učení o církvi. Jeho *Ženevský katechismus* (z roku 1545) při výkladu Apoštolského vyznání přímo říká:

„Ot. 104: Proč připojuješ odpuštění hříchů pod církev?

Odp.: Protože nikdo nezískává odpuštění bez toho, že by se předtím připojil k Božímu lidu a hájil a vytrvale zachovával jednotu

a lepší našeho života a po tomto životě jsme utěšováni a občerstvováni očekáváním věčného života.

Učitel: K čemu je ti tato víra a toto vyznání?

Dítě: Na jejich základě neustále žádám od Boha přijímání Jeho Ducha Svatého a to, abych radostně docházel do křesťanského shromáždění, v němž musím hledat a přijímat útěchu a nápravu života, abych v něm s rostoucí jistotou mohl očekávat vzkříšení a věčný život.

Učitel: Jak jsi vstoupil do tohoto společenství církve?

Dítě: Skrze křest.

Učitel: Čím je tento křest?

Dítě: Křest je obmytím znovuzrození a očištěním od hříchu.

Učitel: S jakými slovy je křest vysluhován?

Dítě: S těmito: „Křtím tě ve jméno Otce i Syna i Ducha Svatého.“

s Kristovým tělem až do samého konce, a tak dokázal, že je skutečným údem Církve.

Ot. 105: Tím tedy v důsledku říkáš, že mimo Církev není nic než zkáza a zatracení?

Odp.: Zcela jistě. Ti, kdo odcházejí z těla Kristova a rozervávají jeho jednotu rozkolnictvím, jsou v době, kdy zůstávají v takovém schizmatu, byť by [tato doba] byla sebekratší, vyřati od veškeré naděje na spasení.“

Učitel: Co je smyslem a významem těchto slov?

Dítě: Je jím toto: „Obmývám tě, abys byl učiněn synem Božím na základě příkazu a vůle Boha Otce, Syna a Ducha Svátého.“

Učitel: Jaké ovoce z toho přijímáš?

Dítě: Velmi hojné a skvělé, protože rozhodně není žádnou malou věcí, když tak získávám odpuštění mých hříchů, přijímám od Krista, mého Spasitele, nový a věčný život, zdržuji se každé neřesti a také se více a více odevzdávám novému a nebeskému životu.

Učitel: Co dále je k nalezení v církvi?

Dítě: Úřad a služba klíčů.

Učitel: Jak jsou vykonávány?

Dítě: Trestáním hříšníků a jejich káraním skrze tresty, vyobcováváním těch, kdo neprožívají zármutek nad svým hříchem, a osvobozováním těch, kdo tento zármutek zažívají, skrze jejich obnovu [a návrat do společenství církve] podle Božího milosrdenství.

Učitel: K čemu ti to je?

Dítě: Díky tomu cítím, že musím ochotně přijímat tresty a bolesti, které jsou pro mě ustanoveny, a také to, že musím příčinnivě napomínat mého bližního a že si musím velmi vážít kázně církve a pro mé vlastní dobro se jí ochotně a pohotově podřizovat.

Učitel: Je v církvi k nalezení ještě něco?

Dítě: Ano, a to slavení večere Páně.

Učitel: Co je večere Páně?

Dítě: Je to skutečné a pravé společenství a přijímání těla a krve našeho Pána Ježíše Krista, které jsou pro nás představovány chlebem a kalichem Páně.

Učitel: Kdo jsou ti, kdo musí užívat tuto svátost?

Dítě: Všichni ti, kdo skládají svou naději v Krista a touží být Jeho učedníky.

Učitel: Soudíš, že skrze to přichází lepšení života?

Dítě: Ano, a ne bez příčiny soudím, že se jedná o velkou a jedinečnou věc, a to kvůli tomu, z čeho jsme byli osvobozeni skrze Krista, našeho Pána, s nímž jsme spojeni a z jehož těla přijímáme výživu a růst; o tom všem jsem ujištěn touto svátostí; skrze její slavení je do mne vléván jeho život a můj život je vkládán do toho jeho; a tohle vše nejen vím, ale také cítím růst tohoto dobra ve mně.

Učitel: Co je tímto [Kristovým vlévaným] životem?

Dítě: Je to skutečně svatý a božský život, který je spojený s každým dobrým skutkem a s radostným očekáváním budoucnosti, která má přijít.

Učitel: Kéž ti náš Pán dopřeje tyto věci a postará se o tvůj růst v Kristu, obránci naší svobody. Amen.

Druhá část

Učitel: Mé dítě, víš tedy, že je nutné se modlit?

Dítě: Ano.

Učitel: Co je modlitba?

Dítě: Modlitba znamená dovolávat se Boha a uctívat Ho s velkými city, zalíbením a láskou, abychom od Něj získali pomoc a odpuštění hříchů.

Učitel: Hovoříš dobře. Ale jakým způsobem se modlíš?

Dítě: Způsobem, který nás učil náš Pán Ježíš.

Učitel: Odříkej to.

Dítě: Otče náš, kterýž jsi v nebesích,
posvěť se jméno Tvé,
přijď Království Tvé,
buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi.
Chléb náš dnešní dej nám dnes
a odpusť nám naše přestoupení,
jako i my odpouštíme těm, kdo přestoupili proti nám.
A neuveď nás v pokušení,
ale zbav nás od Zlého,
neboť Tvé je Království
i moc i sláva, navěky věků.
Amen.

Učitel: Proč nazýváš Boha tvým „Otcem v nebesích“?

Dítě: Aby má mysl mohla být více v pokoji a měla [Jeho] otcovskou a nebeskou pomoc.

Učitel: Proč se modlíš k Bohu?

Dítě: Aby nám dal všechno, co je pro nás dobré a nutné, a aby nás zachránil z veškerého soužení a lenosti.

Učitel: Jaká dobra žádáš jako první?

Dítě: Dobra nebeská.

Učitel: Co jsou tato dobra?

Dítě: Láska a poznání nebeského Otce.

Učitel: A jaká slova používáš k vyjádření této prosby?

Dítě: Posvěť se jméno Tvé,
přijď Království Tvé,
buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi.

Učitel: Jakými prostředky je Boží jméno posvěcováno ve spojení s lidmi?

Dítě: Poznáním Boha, které nám dává Evangelium, a také slovy, která jsou spojena s vírou, stálostí a věrností.

Učitel: Řekl jsi to dobře, protože v tom spočívají první plody evangelia. Jak k nám ale přichází Boží Království?

Dítě: Přichází k nám, když jsme poslušní evangelia a Bůh nám vládne ve shromáždění věrných svým Slovem a Duchem.

Učitel: Tak to je, protože Kristova církev je Božím Královstvím. Jak se ale děje Jeho vůle na zemi tak jako v nebi?

Dítě: Děje se tak, když ochotně a pohotově konáme to, co nám Bůh přikazuje, a pokojně snášíme cokoliv, co na nás sešle.

Učitel: A tak se učíš, že se po celý svůj život musíš a potřebuješ neustále zaměstnávat těmito věcmi. A abys došel dokonalosti, musíš k tomu být pobízen uvnitř Kristovy církve. Co ale ještě žádáš?

Dítě: Ty věci, které jsou pro nás nutné v tomto životě.

Učitel: Jakými slovy?

Dítě: Chléb náš vezdejší dej nám dnes.

Učitel: Proč ale říkáš „chléb“, proč „dnešní“ a proč „dnes“?

Dítě: Abych netoužil po ničem jiném, než co je pro mě nutné, abych se zdržoval všeho, co nutné není, a abych to, co je pro mě nutné, očekával jedině od Boha.

Učitel: Řekl jsi to velmi dobře. Ačkoliv všechny věci nám dává Jeho laskavost, mnozí, jak se zdá, v nich stále nacházejí velké obtíže. Co dále ještě žádáš?

Dítě: Aby mi [Bůh] udělil odpuštění mých hříchů.

Učitel: Jakými slovy?

Dítě: Těmito: A odpusť nám naše přestoupení, jako i my odpouštíme těm, kdo přestoupili proti nám.

Učitel: Proč říkáš: „Jako i my odpouštíme“?

Dítě: Protože když od Boha žádáme, aby k nám byl milosrdný, je pro nás náležité, abychom skutečně odpustili všem lidem.

Učitel: Co dále žádáš?

Dítě: Aby náš Pán nedopustil, abychom byli Odpůrcem zavedeni do jakéhokoliv zoufalství nebo jiného hříchu.

Učitel: Jak se to modlíš?

Dítě: A neuved' nás v pokušení, ale zbav nás od Zlého.

Učitel: Co se modlíš nakonec?

Dítě: Neboť Tvé je Království i moc i sláva, navěky věků.

Učitel: Co míníš těmito slovy?

Dítě: Těmito slovy vzdávám chválu Bohu a vyznávám, že Mu náleží veškerá nadvláda a moc, v naději, že nám dopřeje to, za co se modlíme.

Učitel: Jak [tuto modlitbu] uzavíráš?

Dítě: [Amen, tedy] tím, že tyto věci jsou pravdivé a jisté.

Učitel: Budou pravdivé a jisté, jestliže v ně doufáš.

Třetí část

Učitel: Znáš deset ustanovení Zákona?

Dítě: Ano.

Učitel: Odříkej je.

Dítě: Já jsem Hospodin, tvůj Bůh... atd.

Učitel: Co je význam těchto slov, „Já jsem Hospodin, tvůj Bůh... atd.“?

Dítě: Tato slova nám říkají, že ve všech věcech máme pravého Boha za našeho Boha a za původce naší spásy a že očekáváme veškerou pomoc jediné od Něj.

Učitel: Proč tato slova zakazují mít jiné bohy a proč [odmítají a] odstraňují zobrazení, která mají lidé zvyk obdivovat a uctívat?

Dítě: Protože naše přirozenost je zvrácená a nečeká, až se jí dotkne Boží pomoc a útěcha, ale snaží se potěšit Boha na jiných místech a jinými způsoby, skrze vnější věci a znamení, a tak opouští pravou víru, kterou jsme povinováni skládat v Boha.

Učitel: Hovoříš dobře; a z tohoto důvodu je třeba především hájit tyto dvě věci, jelikož zrušením a opuštěním všech [falešných] bohů je odstraněno i [jejich] falešné uctívání a veškerá služba těmto bohům. Také to znamená, že si stavíš před oči tohoto pravého Boha a na všech místech v pravdě a s upřímným duchem obdivuješ a uctíváš jediné Jeho. Ale co říká [Zákon] dál?

Dítě: Nebudeš falešně přísahat při jménu Hospodina, svého Boha.

Učitel: Co požaduje toto přikázání?

Dítě: Abych si zvykl přistupovat k falešné přísaze s děsem, tak jako ke všemu ostatnímu, čím je zneuctíváno Boží jméno. A zároveň, abych se naopak snažil sloužit Jeho svatému jménu všemi prostředky, kterými jsem toho schopen.

Učitel: Dobře řečeno. Navíc, měl by ses ve všech věcech střežit, abys nehovořil špatně, abys nehovořil lehkovážně v otázkách týkajících se Boha a svatých věcí, ale abys ve všem chválil svého Boha, původce tvé spásy. Pokračuj s dalšími přikázáními.

Dítě: Pamatuj na den odpočinku,⁶ aby ti byl posvátný.

Učitel: Co ti tato slova přikazují dělat?

Dítě: Přikazují, že bychom se měli usadit v kongregaci křesťanů a tam se se vši příčinností společně spojit v Božím Slově a svátostech.

Učitel: Oddej se tomuto dni a pamatuj na den odpočinku. Pokračuj k dalšímu přikázání.

Dítě: Budeš mít svého otce a svou matku v úctě a bázni.

Učitel: Jak moc od tebe toto přikázání očekává?

Dítě: To, abych ctil mé rodiče, abych jim sloužil a byl vůči nim poslušný, a abych se stejně choval i vůči nositelům civilních úřadů, mým učitelům a všem, kterým jsem poddán.

⁶ Pozn. př.: Doslova „sabat“.

Učitel: Drž se toho a naučíš se žít dobře a Bůh ti dá delší a pokojný život. Co [Zákon] říká dál?

Dítě: Příkázání lásky k těm, kdo jsou naši bližní.

Učitel: Co jsou tato příkázání?

Dítě: Nezavraždíš. Nezcizoložíš. Nepokradeš. Nepředneseš proti svému bližnímu lživé svědectví.

Učitel: Co je zakázáno v těchto Pánových příkázáních?

Dítě: Tato příkázání nám přikazují, ať žádnému z našich bližních nepůsobíme žádné škody svými myšlenkami, slovy, skutky ani zanedbáváním toho, co je dobré, a také to, ať neubližujeme jeho tělu, jeho manželce, jeho dětem, jeho majetku ani jeho dobré pověsti.

Učitel: Kterými slovy je zakázáno působit škody něčímu tělu?

Dítě: Těmito: Nezavraždíš.

Učitel: Kterými je zakázáno ublížit něčí manželce nebo dítěti?

Dítě: Nezcizoložíš.

Učitel: A která zakazují ubližovat reputaci a vážnosti někoho jiného?

Dítě: Tato: Nepředneseš proti svému bližnímu lživé svědectví.

Učitel: Nuže, jestliže v ničem neubližuješ svému bližnímu ani jeho manželce ani jeho dítěti ani jeho majetku ani jeho pověsti, myslíš, že jsi dodržel všechna tato příkázání?

Dítě: Ne. Musím mu také pomáhat svými skutky a radami, jako by jeho záležitosti bylyými vlastními.

Učitel: Tak to je. Skrze to miluješ druhé jako sebe sama. Jaké další přikázání Pán přidává?

Dítě: Nebudeš dychtit po domě svého bližního.

Učitel: Co je smyslem a významem těchto slov?

Dítě: To, že se nás nesmí dotknout žádná touha po zlu ani myšlenka na něj.

Učitel: Vskutku, jestli miluješ Boha ve všem a svého bližního jako sebe sama, nedožene a nepřemůže tě žádná touha po zlu ani myšlenka na něj. Jsi ale schopen v tomto životě dosáhnout tak velkolepé dokonalosti?

Dítě: Naše přirozenost je porušená a [sama o sobě] bez jakéhokoliv dobra, avšak od Krista k nám přichází odpuštění hříchů a veškerá spravedlnost.

Učitel: Proto se ujisti, že vše, co máš a čím jsi, je zapojeno a zůstává v Něm, jenž z tebe snímá odsouzení Zákona, který nikdy nejsi schopen plně uspokojit. Zároveň buď' příčinnivý k tomu, abys rozněcoval své tužby po Jeho Zákonu a svou lásku k němu. Ve všech těchto věcech si dej záležet, abys vzdával veškerou čest a slávu našemu Pánu Ježíši Kristu. Amen.